

Datum: 2017-04-11

Dnr: PU4-1/1617

Till statsråd Helene Hellmark Knutsson,

Vi skriver till dig med anledning den aviserade utredningen om ett nytt styr- och resurstilldelningssystem för universitet och högskolor (prop. 2016:17:52).

SFS är mycket positiva till att regeringen väljer att tillsätta en utredning. Dagens resurstilldelningssystem har brister som leder till att kvaliteten blir lidande i många utbildningar i hela Sverige. Det finns ont om utrymme att satsa på pedagogisk utveckling. Många lärosäten har svårt att sörja för en fullgod forskningsanknytning. Många utbildningar har alltför lite lärarledd tid. Sedan reformen 1993 har alltmer utbildningsresurser gått till lokaler, administration och andra nödvändiga stödfunktioner, på bekostnad av kärnverksamheten utbildning.

Vi önskar, å Sveriges nuvarande såväl som framtida studenters vägnar, att regeringen skapar de bästa förutsättningarna för att utredningen ska kunna presentera förslag på hur:

Ett nytt resurstilldelningssystem ska ersätta utbildningarnas verkliga kostnader. Det finns en tydlig korrelation mellan utbildningarnas ersättningsnivåer och deras kvalitet. För utbildningar med låga ersättningsnivåer blir inläringen, genomströmningen och användbarheten av allt att döma sämre. I dagens system, där vissa ämnen systematiskt tilldelas mindre resurser oavsett vilka metoder de använder, så missgynnar det hela ämnesområden. Ämnesersättningarna är i sin tur inte ens baserade på vad det faktiskt kostar att utbilda inom ett visst ämne. När de infördes 1993 baserades de helt enkelt på vilka utgifter lärosätena sedan tidigare haft för olika ämnen, utan att ta i beaktning att vissa ämnen redan då var underfinansierade.

- Utredningen bör därför ge välgrundade svar på hur ersättningarna kan utformas och vilka ersättningsnivåer som krävs för att all högre utbildning ska kunna hålla hög kvalitet.

Ersättningarna för utbildning ska baseras på deltagande, inte prestation. I dagens system, där genomströmning/helårsprestationer har en central roll, får utbildningar med låg genomströmning mindre resurser. Det medför att berörda lärosäten får ännu svårare att komma till rätta med orsakerna till att studenterna har svårt att genomföra sina utbildningar. Även om det kan finnas vissa skäl att premiera de

utbildningar som lyckas väl, så är det oacceptabelt att bestraffa de utbildningar som lyckas sämre på ett sådant sätt att framtida studenter drabbas negativt. Det är dessutom oklart om lärosätena över huvud taget behöver ekonomiska incitament för att utveckla kvaliteten, med tanke på att UKÄ:s kvalitetsutvärderingar numera är utformade just för att främja kvalitetsutveckling. Det som däremot behövs är goda förutsättningar.

- Utredningen bör därför ge förslag på ett resurstilldelningssystem som helt ersätter de kostnader lärosätena har för de studenter som deltar i utbildningen.
- Utredningen bör även ge svar på hur kvalitetsfrämjande mekanismer ska skiljas från resurstilldelningen och istället ingå som en separat del av styrsystemet.

Framtida urholkning ska stoppas. Den befintliga urholkningen av ersättningarna måste åtgärdas genom att börja basera ersättningarna på utbildningarnas verkliga kostnader. Men för att undvika att urholkningsproblemet återkommer är det även viktigt att det nya resurstilldelningssystemet kommer tillrätta med de mekanismer som orsakar det.

- Utredningen bör därför föreslå hur ersättningsbeloppen kan justeras över tid, så att de faktiskt återspeglar förändringar i personal-, lokal- och kringkostnader.

Kopplingen mellan utbildning och forskning ska stärkas.

Det är bra att lärosätena idag garanteras en viss summa forskningsmedel i proportion till antalet utbildningsplatser. Men avståndet mellan forskning och utbildning är ändå ofta för stort. Det är till exempel inte ovanligt att stora forskningsprojekt saknar koppling till utbildning på grund- och avancerad nivå. Det är inte heller ovanligt att doktorander har för små möjligheter att själva undervisa. Detta beror till stor del på vilka krav som ställs vid finansiering av forskningsprojekt samt hur finansieringen av forskarstudier är utformad. Ytterligare en viktig orsak är att forskningsresultat i praktiken är mycket mer meriterande än pedagogiska dito.

- Utredningen bör därför göra tydligt hur det nya styr- och resurstilldelningssystemet kan främja kopplingen mellan utbildning och forskning.
- Utredningen bör även ge förslag på hur alla forskare, inklusive doktorander, ska få undervisningstid och all undervisande personal ska få forskningstid, så att det både på ett individuellt och strukturellt plan kan råda balans mellan utbildning och forskning.

Studenternas efterfrågan ska fortsätta vara en central faktor när lärosätena utformar sitt utbildningsutbud. Vi vet att vissa förespråkar en ökad möjlighet för lärosätena att profilera sig. Vi vet också att det från vissa håll ställs krav på att

utbildningsutbudet anpassas efter arbetsmarknaden och regionala behov. SFS har dock uppfattningen att såväl dagens som morgondagens studenter efterfrågar ett varierat utbildningsutbud i hela landet, samt att studenter har många olika skäl till att studera. SFS anser att ett nytt resurs- och styrsystem bör utformas så att lärosätena får goda förutsättningar att utifrån akademiska, strukturella och studiesociala överväganden kunna möta studenternas efterfrågan. Andra faktorer får inte ta överhand.

- Utredningen bör därför, i konsekvensanalyserna av de förslag den presenterar, bekräfta att studenternas efterfrågan även fortsättningsvis ska kunna vara en av de viktigaste faktorerna för att påverka utbildningsutbudet.

SFS ser fram emot att vara behjälpliga vid varje del av utredningen där våra kunskaper och perspektiv kan vara till nytta.

Hälsningar,

Caroline Sundberg
Ordförande

caroline.sundberg@sfs.se
08-545 701 05

Charlotta Tjärdahl
Vice ordförande

charlotta.tjardahl@sfs.se
08-545 701 07